

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania A. K.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 24
kwietnia 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie

z dnia 21 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 511/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego Dyrektora Zakładu Emerytalno -
Rentowego MSWiA w Warszawie na rzecz A. K. 240 zł (dwieście
czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 21 grudnia 2022 r. oddalił apelację
pozanego Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w
Radomiu z 21 kwietnia 2022 r., który uwzględnił odwołanie A. K. i zmienił decyzję
pozanego z 14 czerwca 2017 r. i ustalił wysokość emerytury policyjnej dla A. K.

na dzień 1 października 2017 r. w wysokości 5.136,01 zł a w pozostałym zakresie odwołanie oddalił. Sąd Okręgowy nie zgodził się, iżby w sprawie miał zastosowanie art. 15c ust. 3 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...), wprowadzony ustawą zmieniającą z 16 grudnia 2016 r., a redukujący w każdym przypadku wysokość emerytury do przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołująca była w służbie od 16 sierpnia 1981 r. do 6 lutego 2012 r. i tylko okres służby od 16 lipca 1982 r. do 30 listopada 1984 r. podlega tzw. wyzerowaniu (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy).

Natomiast odwołująca posiada 28 lat, 1 m-c i 6 dni służby nie „na rzecz totalitarnego państwa”, lecz z tytułu służby polegającej na strzeżeniu bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Nie pozwala to na obniżenie jej emerytury policyjnej na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy. Sąd Apelacyjny wskazał, że brak stanowiska Trybunału Konstytucyjnego uzasadnia rozstrzygnięcie sprawy przez sąd powszechny. Prawidłowo Sąd I instancji uznał, że art. 15c ust. 3 nie powinien być stosowany wobec odwołującej A. K.. Poprzestanie na językowej wykładni art. 15c ust. 3 ustawy pozostawałoby w kolizji z art. 64 Konstytucji RP.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W uzasadnieniu wniosku podano co następuje – „W ocenie organu skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na wyszczególnione powyżej zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego. W ocenie organu naruszenie przepisów prawa materialnego, którego dopuścił się Sąd Apelacyjny stanowi to, że Sąd Odwoławczy nie zastosował powszechnie obowiązujących przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 15c ust. 3 oraz art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, pomimo tego, że zakwalifikował służbę odwołującej w spornym okresie jako służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

W postanowieniu z dnia 14 stycznia 2021 r., sygn. akt: III USK 1/21 Sąd Najwyższy wskazał, że „jeżeli przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta

oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej”.

Naruszenie przepisów prawa materialnego jest w niniejszej sprawie na tyle oczywiste, że widoczne przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej. Sąd Odwoławczy odmówił bowiem zastosowania przepisów prawa powszechnie obowiązującego, dokonując abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności zastosowanych przez organ regulacji. Sądy powszechne nie mają zaś, w ocenie pozwanego, kompetencji do orzekania o niekonstytucyjności przepisów ustawy. W ocenie organu, skoro Sąd Apelacyjny uznał, że Ubezpieczona pełniła służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, to był zobligowany do zastosowania również przepisu art. 15c ust. 3 w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, czego nie uczynił. W uzasadnieniu wyroku Sąd II instancji wskazał, że Sąd Apelacyjny w pełni zgodził się, że wnioskodawczyni pełniła służbę w Wydziale Polityczno-Wychowawczym, przy czym Sąd Apelacyjny zakwestionował konstytucyjność i zgodność regulacji ustawy zaopatrzeniowej (w szczególności art. 15c ust. 3) bez odniesienia tego przepisu do realiów konkretnej sprawy”.

Ubezpieczona wniosła o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Negatywna ocena wynika z przyczyn metodycznych i merytorycznych.

Odwołanie się we wniosku do zarzutów podstawy kasacyjnej („*wyszczególnione powyżej zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego*”) nie jest właściwe, gdyż zarzuty podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu jej do rozpoznania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Nie zastępują zatem podstawy

przedsądu, nawet tej szczególnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna ma na uwadze interes skarżącego w przyjęciu jego skargi do rozpoznania. Na etapie przedsądu skarżący powinien zatem samodzielnie (odrębnie od podstaw kasacyjnych) wskazać i wykazać naruszenie przepisów prawa, które uzasadnia stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Brak jest tego w uzasadnieniu wniosku.

Gdyby nawet próbować odstąpić od wskazanego reżimu odrębności i samodzielności podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) i podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to nie ma zasadniczej sprzeczności rozstrzygnięcia Sądu z przyjęciem krótkiego okresu „służby na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej”. Rzecz w tym, iż ubezpieczona ma niemały okres służby. Ubezpieczona wypracowała emeryturę policyjną i dlatego w jej sytuacji nie powinna mieć zastosowania redukcja wysokości emerytury do przeciętnej emerytury w ZUS na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy.

Tak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, które zasadnie przyjmuje, iż niekrótkie oczekiwanie na stanowisko Trybunału Konstytucyjnego nie zwalnia Sądów od realizacji konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej). Uzasadnia to wówczas samodzielną ocenę zgodności ustawy zwykłej z ustawą zasadniczą, dla ustalenia właściwej normy prawnej w spornych kwestiach.

Natomiast w sferze materialnej za zasadną można uznać tezę wynikającą z wyroku Sądu Najwyższego z 16 marca 2023 r., II USKP 120/23, a w szczególności stwierdzenie, że przepis art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...), z uwagi na jego niezgodność z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie może kształtować sytuacji prawnej ubezpieczonego funkcjonariusza. Podobnie tezę wynikającą z wyroku z 10 stycznia 2024 r., III USKP 54/23, że obniżenia świadczenia do poziomu przeciętnej emerytury, gdy wysokość „ponad” ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r., nie można bez stosownego uzasadnienia w konkretnej sprawie zrównywać z realizowaniem w tym okresie służby „na rzecz totalitarnego państwa”. Limitowanie wysokości świadczenia pułapem „przeciętnej emerytury” w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm „stażowy” nie będzie miał żadnego znaczenia.

Taki kierunek wykładni przyjmowany jest w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego— por. choćby wyroki z 17 maja 2023 r., I USKP 63/22, z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23 i postanowienia z 18 maja 2023 r., II USK 469/22, z 15 czerwca 2023 r., III USK 299/22, z 21 czerwca 2023 r., III USK 268/22, z 18 lipca 2023 r., III USK 272/22, z 2 sierpnia 2023 r., III USK 45/23.

W szczególności wskazuje się na „ślepe” „równanie w dół” na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy, bowiem karze finansowo tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu a swój staż emerytalny wypracowali po "upadku" tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia, w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych (II USKP 40/23).

Wskazuje się także na kwestie fundamentalne, bowiem jeśli potraktować prawo do określonej wysokości emerytury w kategorii "prawa do własności", co wydaje się uzasadnione, to efekt art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP. Sumarycznie wskazane naruszenia prowadzą do wniosku, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej narusza także prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP (III USK 45/23).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[ms]

